

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82612,Radwanski-Andrzej.html>
2022-10-03, 17:43

Radwański Andrzej

RADWAŃSKI Andrzej (Jędrzej) (1800, Tyniec – 20 V 1860, Warszawa), fizyk i chemik. Pochodził z niezamożnej rodziny z Jędrzejowa.

W 1821 ukończył szkołę średnią w Kielcach, pracował jako pomocnik naukowy w szkole wojewódzkiej w Kaliszu, a następnie w 1823–26 studiował na wydziale filozoficznym Królewskiego Uniw. Warszawskiego, specjalizując się w fizyce. Po uzyskaniu stopnia magistra pracował dwa lata jako nauczyciel w szkole wojewódzkiej w Kielcach. W 1828 został adiunktem przy Katedrze Fizyki, a następnie dozorcą gabinetu mineralogicznego.

Podczas powstania listopadowego 1830–31 R. kierował w Warszawie fabryką saletry i prochu. Po upadku powstania porządkował gabinet fizyczny likwidowanej uczelni. W 1832 uzyskał posadę nauczyciela w szkole rabinów, a od 1833 uczył fizyki w warszawskiej szkole obwodowej i gimnazjum wojewódzkim. Od 1836 był ponadto profesorem fizyki na Kursach Dodatkowych. W 1842 został dotknięty paraliżem i musiał przerwać pracę pedagogiczną.

R. należał do pionierów fotografii w Polsce. W 1839 wykonał pierwsze dagerotypy – Kościoła Wizytek i Pałacu Kazimierzowskiego – przedstawiane na pokazie 13 X w budynku Tow. Dobroczynności przy ul. Krakowskie Przedmieście 63.

R. był płodnym autorem. Napisał bardzo dobry, obszerny podręcznik *Zasady fizyki doświadczalnej* (1837), a ponadto książki: *Początki fizyki* (1839), *Zasady chemii mineralnej* (1839), *Chemia organiczna* (1840), *Myśli o sposobie urzędzenia szkół ogólnych wyższych* (Poznań 1851), *Geografija ogólna ze szczególnym względem na Słowiańszczyznę, a osobiwie Polskę* (pod pseud. Stanisław

Zawadzki, Poznań 1852). Opracował, z Szymonem Pisulewskim i Józefem Bełzą, 900-stronicowe dzieło *Treść nauki przyrodzenia, czyli wiadomości do ogólnego oświecenia potrzebne* (1850). Jego autorstwa były tam części dotyczące fizyki i astronomii, a także obszerny słownik, w którym zwracał uwagę „na ową wstrętną dzikość, jaka z powodu łaciny i greczyzny, w naukach grasuje” i zaproponował wymyśloną przez siebie polską terminologię (np. chemia – *niedziałkownictwo*, matematyka – *liczymierstwo*, wodór – *lżeń*, kondensator – *tajnik*, elektryczność – *gromło* itd.). Dziwaczne propozycje R. nie przyjęły się.

PSB (J. Szczerbiński).

J. Bieliński, *Królewski Uniwersytet Warszawski (1816–1832)*, Warszawa 1907–1913; W. Mossakowska: *Początki fotografii w Warszawie (1839–1863)*, Warszawa 1994; A.K. Wróblewski: *Tajnik pełen gromła*, „Wiedza i Życie” 2004, nr 12, 78.

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)